

Μη τεχνική περίληψη ΣΜΠΕ του ΠΑΛΥΘ 2021-2027

Πληροφορίες σχετικά με τις διαβουλεύσεις με το κοινό και τις αρμόδιες περιβαλλοντικές αρχές

Η ΣΜΠΕ του Προγράμματος Αλιείας, Υδατοκαλλιέργειας & Θάλασσας (ΠΑΛΥΘ) 2021-2027 υποβλήθηκε στην αρμόδια Περιβαλλοντική Αρχή (ΔΙΠΑ του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας) αρχικά στις 25/10/2021 (Α.Π. 2239/25.10.2021) και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε ο σύνδεσμος της ανάρτησής της στην ιστοσελίδα της ΕΥΔ ΕΠΑΛΘ στις 25/2/2022 (Α.Π. 359/25.02.2022).

Η διαδικασία διαβούλευσης ξεκίνησε με το Α.Π. ΥΠΕΝ/ΔΙΠΑ/21048/1345/02.03.2022 έγγραφο της ΔΙΠΑ, με το οποίο διαβιβάστηκε η ΣΜΠΕ στους συναρμόδιους φορείς για γνωμοδότηση και συγκεκριμένα στο Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας, στο Υπουργείο Τουρισμού, στο Υπουργείο Ναυτιλίας & Νησιωτικής Πολιτικής, στο Υπουργείο Πολιτισμού & Αθλητισμού, στο Υπουργείο Ανάπτυξης & Επενδύσεων, στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων, στο Υπουργείο Υποδομών & Μεταφορών και στις δεκατρείς Περιφέρειες της χώρας. Η διαβούλευση διήρκεσε σαράντα πέντε 45 ημέρες και οι γνωμοδοτήσεις των συναρμόδιων φορέων ενσωματώθηκαν στην Απόφαση έγκρισης της ΣΜΠΕ (σχετικά 8, 10, 11 και 13-27 της Απόφασης έγκρισης της ΣΜΠΕ).

Επίσης, η ΕΥΔ ΕΠΑΛΘ δημοσιοποίησε από τις 09.03.2022 στο κοινό την έναρξη της διαβούλευσης της ΣΜΠΕ του ΠΑΛΥΘ 2021-2027, με δημοσίευση σχετικής ανακοίνωσης στην ιστοσελίδα της, δίνοντας τη δυνατότητα να διατυπωθούν απόψεις για τριάντα (30) ημέρες (από 09.03.2022 μέχρι 08.04.2022).

Μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας διαβούλευσης, η οποία δεν ανέδειξε ουσιαστικές παρατηρήσεις που θα μπορούσαν να διαφοροποιήσουν την μελέτη, η αρμόδια περιβαλλοντική Αρχή (ΔΙΠΑ) αξιολόγησε τις προτάσεις των συναρμόδιων φορέων και οριστικοποίησε το τελικό κείμενο της Απόφασης Έγκρισης της ΣΜΠΕ (Α.Π. 91799/6266/12.09.2022).

Περιγραφή των μέτρων που αποφασίστηκαν σχετικά με την παρακολούθηση

Η παρακολούθηση των σημαντικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την εφαρμογή του προγράμματος, θα πρέπει να πραγματοποιείται με τη συλλογή και επεξεργασία των στοιχείων που θα καταγράφονται κατά την επιχειρησιακή παρακολούθηση υλοποίησης του προγράμματος, με ευθύνη της Αρχής Σχεδιασμού.

Ως εκ τούτου, στον μηχανισμό παρακολούθησης της υλοποίησης του προγράμματος θα πρέπει να ενταχθούν πρόνοιες συλλογής στοιχείων που να αφορούν:

Α. τους όρους, τους περιορισμούς και κατευθύνσεις για την προστασία και διαχείριση του περιβάλλοντος, ως εξής:

1. Η ολοκληρωμένη μέριμνα για την πρόληψη, τον περιορισμό και την αντιμετώπιση των επιπτώσεων στο περιβάλλον θα πρέπει να αποτελέσει οριζόντια απαίτηση κατά τις διαδικασίες υλοποίησης του ΠΑΛΥΘ 2021-2027. Για το σκοπό αυτό, η Αρχή Σχεδιασμού, στο πλαίσιο του μηχανισμού διαχείρισης και υλοποίησης του προγράμματος, οφείλει να

διασφαλίζει ότι οι δράσεις του προγράμματος θα χαρακτηρίζονται από επαρκή περιβαλλοντική συμβατότητα. Δομικά στοιχεία της διαδικασίας αυτής μπορούν να αποτελέσουν, ενδεικτικά και όχι αποκλειστικά, τα εξής:

1.1. Αξιολόγηση του βαθμού στον οποίο, κατά τον σχεδιασμό και την υλοποίηση κάθε δράσης του ΠΑΛΥΘ 2021-2027, έχουν ληφθεί υπόψη:

1.1.1. Οι περιφερειακές και εθνικές δεσμεύσεις για την κλιματική αλλαγή, τόσο σε ότι αφορά στη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου όσο και στην προσαρμογή στις μεταβολές που συντελέστηκαν ή επέρχονται, όπως τα παραπάνω αποτυπώνονται στα σχετικά εθνικά ή περιφερειακά σχέδια.

1.1.2. Ο ν. 4936/2022 «Εθνικός Κλιματικός Νόμος - Μετάβαση στην κλιματική ουδετερότητα και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, επείγουσες διατάξεις για την αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης και την προστασία του περιβάλλοντος» (Α' 105) και το Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (Β' 4893/2019), όπως εκάστοτε ισχύει.

1.1.3. Ο ν. 4819/2021 «Ολοκληρωμένο πλαίσιο για τη διαχείριση των αποβλήτων Ενσωμάτωση των Οδηγιών 2018/ 851 και 2018/852 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 30ής Μαΐου 2018 για την τροποποίηση της Οδηγίας 2008/98/ΕΚ περί αποβλήτων και της Οδηγίας 94/62/ΕΚ περί συσκευασιών και απορριμμάτων συσκευασιών, πλαίσιο οργάνωσης του Ελληνικού Οργανισμού Ανακύκλωσης, διατάξεις για τα πλαστικά προϊόντα και την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, χωροταξικές πολεοδομικές, ενεργειακές και συναφείς επείγουσες ρυθμίσεις» (Α' 129) και το Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (Β' 185/2020), όπως εκάστοτε ισχύει.

1.1.4. Το Εθνικό Πρόγραμμα Ελέγχου της Ατμοσφαιρικής Ρύπανσης (Β' 182/2021).

1.1.5. Η εθνική στρατηγική και οι ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες για τη βιοποικιλότητα.

1.1.6. Το σύστημα χωρικού σχεδιασμού (ν. 4759/2020 όπως ισχύει) και τα σχέδια που έχουν εγκριθεί στο πλαίσιο εφαρμογής του.

1.1.7. Οι κατευθύνσεις και απαιτήσεις των Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών και των Σχεδίων Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας των Υδατικών Διαμερισμάτων των περιοχών παρέμβασης του προγράμματος.

1.1.8. Οι εξελίξεις στο εθνικό και ενωσιακό επίπεδο που αφορούν στην ολοκληρωμένη θαλάσσια πολιτική, στο θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό και στη γαλάζια ανάπτυξη.

1.1.9. Το Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Υδατοκαλλιέργειες (ΚΥΑ 31722/2011, Β' 2505).

1.1.10. Ο θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός (ν. 4546/2018, Α' 101)

1.1.11. Η Εθνική Στρατηγική για την προστασία και διαχείριση του θαλάσσιου περιβάλλοντος (ν. 3983/2011, Α' 144).

1.1.12. Οι εξελίξεις στην αλιευτική πολιτική σε εθνικό και ενωσιακό επίπεδο για την μακροπρόθεσμη περιβαλλοντική, οικονομική και κοινωνική βιωσιμότητα των δραστηριοτήτων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας, καθώς και οι ρυθμίσεις για την αλιεία, σε μη ενωσιακά και διεθνή ύδατα (Κανονισμός ΕΕ αριθ. 2017/2403).

1.1.13. Οι 17 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών.

1.2. Απαιτήση ένταξης στο σχεδιασμό των δράσεων του ΠΑΛΥΘ 2021-2027 συστήματος διασφάλισης ότι ο σχεδιασμός, η υλοποίηση και η λειτουργία των έργων που θα προκύψουν ως αποτέλεσμα των δράσεων του προγράμματος, θα χαρακτηρίζονται εξαρχής από:

1.2.1. Ανταπόκριση στην αρχή μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης (άρθρο 954 του Κανονισμού 2021/1060 περί καθορισμού κοινών διατάξεων για τα Ταμεία της Πολιτικής Συνοχής 2021-2027), η οποία αναφέρεται στην αποφυγή σημαντικών επιβαρύνσεων σε έξι περιβαλλοντικούς και κλιματικούς στόχους (αντιμετώπιση κλιματικής αλλαγής, προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, αειφορική χρήση και προστασία υδάτινων και θαλάσσιων πόρων, κυκλική οικονομία, αποτροπή και έλεγχος ρύπανσης, προστασία και αποκατάσταση βιοποικιλότητας και οικοσυστημάτων), όπου αυτό απαιτείται από το ενωσιακό δίκαιο.

1.2.2. Εκπλήρωση των απαιτήσεων ανθεκτικότητας των υποδομών στην κλιματική αλλαγή (climate proofing of infrastructure), όπως αυτές προκύπτουν από τα θεσμικά, τεχνικά και καθοδηγητικά κείμενα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

1.2.3. Συμμόρφωση στις περιβαλλοντικές απαιτήσεις που θα θέτει το εκάστοτε πάγιο εθνικό ρυθμιστικό πλαίσιο του περιβάλλοντος και οι περιβαλλοντικοί όροι του κάθε έργου.

1.2.4. Δυνατότητα και ετοιμότητα εξέλιξης προς τις απαιτήσεις που δημιουργεί η πράσινη και η ψηφιακή μετάβαση.

1.2.5. Αποφυγή συσσωρευτικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων σε περιοχές αυξημένης πυκνότητας παρεμβάσεων.

1.2.6. Ανταπόκριση στις απαιτήσεις επίτευξης ή διατήρησης της καλής περιβαλλοντικής κατάστασης για το θαλάσσιο περιβάλλον κατά την Οδηγία 2008/56/EK και της προστασίας των διαθέσιμων πόρων πάνω στους οποίους βασίζονται οι θαλάσσιες κοινωνικοοικονομικές δραστηριότητες.

2. Για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και την ορθολογική διαχείριση φυσικών πόρων, στο σχεδιασμό, την υλοποίηση και τη λειτουργία των επενδύσεων που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο του προγράμματος, θα πρέπει να ακολουθούνται οι εξής κατευθύνσεις:

2.1. Βελτιστοποίηση χωροθέτησης: οι υποδομές και επενδύσεις θα πρέπει να χαρακτηρίζονται από κατάλληλες χωροθετήσεις των εγκαταστάσεών τους, με προσαρμοστική, οικοσυστημική και ολοκληρωμένη προσέγγιση στους παράκτιους και θαλάσσιους χώρους.

Για την αειφορική ανάπτυξη του κλάδου της υδατοκαλλιέργειας, να ενθαρρύνονται δράσεις και χρηματοδοτήσεις που σχετίζονται με την ίδρυση νέων, αλλά και την μετεγκατάσταση υφιστάμενων μονάδων υδατοκαλλιέργειας εντός καθορισμένων Περιοχών Οργανωμένης Ανάπτυξης Υδατοκαλλιεργειών (Π.Ο.Α.Υ.), συμβάλλοντας έτσι στην άμβλυση φαινομένων υποβάθμισης του παράκτιου τοπίου, αλλά και στην αποφυγή συγκρούσεων με άλλες δραστηριότητες όπως ο τουρισμός, κ.α.

Για την υπεράκτια αξιοποίηση ενέργειας, οι προσδιορισμένοι θαλάσσιοι χώροι απαιτείται να είναι συμβατοί με την υποστήριξη της βιοποικιλότητας, ενώ παράλληλα θα πρέπει να συνυπολογίζονται οι κοινωνικοοικονομικές συνέπειες από την ευζωία των οικοσυστημάτων της θάλασσας και να πραγματοποιείται όσο το δυνατόν περισσότερο η σύζευξη με άλλες χρήσεις της θάλασσας.

2.2. Προστασία και αποκατάσταση φυσικών ενοτήτων και τοπίων και ενίσχυση των φυσικών στοιχείων στον παράκτιο ιστό: Η μέριμνα για το τοπίο, η συνέχεια και συνοχή του θαλάσσιου και αστικού χώρου θα πρέπει να αποτελέσουν ουσιώδες στοιχείο κάθε μορφής χωρικού σχεδιασμού. Προς τούτο, κατά το σχεδιασμό των δράσεων του προγράμματος θα πρέπει να γίνονται σεβαστές η κλίμακα του χώρου και η δυναμική παραγωγής του φυσικού περιβάλλοντος και να λαμβάνεται υπόψη η φέρουσα ικανότητα των οικοσυστημάτων.

2.3. Περιορισμός κινδύνων και οχλήσεων ως προς το φυσικό περιβάλλον: Οι υποδομές και επενδύσεις που ενισχύονται από το πρόγραμμα θα πρέπει να ενσωματώνουν σχέδια περιορισμού και αντιμετώπισης κινδύνων ρύπανσης ή καταστροφής του φυσικού περιβάλλοντος (δασικές εκτάσεις, αγροτικά οικοσυστήματα, θαλάσσιο περιβάλλον κ.ά.).

2.4. Αποφυγή αλλοιώσεων στα ποιοτικά και ποσοτικά χαρακτηριστικά των υδάτων: στο σχεδιασμό των υποδομών και επενδύσεων θα πρέπει να λαμβάνεται μέριμνα για την αποφυγή ή ελαχιστοποίηση των μεταβολών στην ποσοτική και ποιοτική κατάσταση των υδάτων.

2.5. Προστασία θαλάσσιου περιβάλλοντος: Η πρόληψη ή ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων στο θαλάσσιο περιβάλλον, καθώς και προστασία ευαίσθητων θαλάσσιων ή παράκτιων σχηματισμών, θα πρέπει να αποτελεί απαίτηση για την ενίσχυση από το πρόγραμμα έργων ή επενδύσεων σε παράκτιες ή θαλάσσιες ζώνες.

2.6. Ενσωμάτωση περιβαλλοντικής καινοτομίας: Στις παρεμβάσεις των τεσσάρων πρώτων αξόνων προτεραιότητας, θα πρέπει να ενθαρρυνθεί η ανάπτυξη τεχνικής, επιστημονικής ή οργανωτικής γνώσης με την ενσωμάτωση τεχνολογιών και μεθόδων καινοτομίας και επωφελές πρόσημο για το περιβάλλον, ιδίως ως προς την ανάπτυξη ή την εισαγωγή νέων ή σημαντικά βελτιωμένων ειδών/προϊόντων και εξοπλισμού, συστημάτων διαχείρισης και οργάνωσης, στην αλιεία και την υδατοκαλλιέργεια, καθώς και την πληρέστερη ένταξη των έργων στο περιβάλλον της περιοχής υποδοχής.

2.7. Προστασία της βιοποικιλότητας: Η διαδικασία ένταξης στο πρόγραμμα θα πρέπει να ενσωματώνει κριτήρια προστασίας της βιοποικιλότητας και ανταπόκρισης των ενισχυόμενων επενδύσεων στους στόχους διατήρησης των προστατευόμενων ειδών και οικοτόπων, καθώς και έλεγχο συμβατότητας με τις προβλέψεις των σχεδίων διαχείρισης των επηρεαζόμενων περιοχών.

Ειδική μέριμνα απαιτείται για την αντιμετώπιση των εισβλητικών ειδών (ιδίως των λεσεψιανών μεταναστών, όπως το λεοντόψαρο, ο λαγοκέφαλος το *Plotosus lineatus* και το φιστουλάρι) και των συνέπειών της παρουσίας και εξάπλωσής τους στα θαλάσσια οικοσυστήματα της χώρας.

Στις περιπτώσεις ενίσχυσης της θαλάσσιας βιοποικιλότητας δια της πόντισης τεχνικών υφάλων, θα πρέπει να διασφαλίζεται η καταλληλότητα του τρόπου και του τόπου εγκατάστασής τους, καθώς και η επαρκής επιστημονική παρακολούθηση της αποτελεσματικότητάς τους.

2.8. Προώθηση μεθόδων παραγωγής και τεχνικών φιλικών προς το περιβάλλον: Η προσαρμογή της υδατοκαλλιεργητικής παραγωγής προς είδη που εκτρέφονται με φιλικές προς το περιβάλλον μεθόδους, η ενθάρρυνση της βιολογικής υδατοκαλλιέργειας, θα πρέπει να αποτελούν βασικές επιδιώξεις των επενδύσεων του προγράμματος προκειμένου να ελαχιστοποιηθούν οι άμεσες και έμμεσες αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.

2.9. Αποφυγή ή μείωση αλιευτικής πίεσης στα αλιευτικά πεδία: Στο πλαίσιο αλιευτικών δραστηριοτήτων του προγράμματος θα πρέπει να προωθηθεί η εκπόνηση σχετικών διαχειριστικών μελετών με σκοπό την εκτίμηση της φέρουσας ικανότητας των οικοσυστημάτων των διαφόρων περιοχών για την εκτροφή ιχθύων, την αποτελεσματικότητα των μέτρων διαχείρισης του αλιευτικού στόλου και την ορθολογική ανάπτυξη των ιχθυοκαλλιεργειών, με παράλληλη διασφάλιση της προστασίας του περιβάλλοντος από τις ενδεχόμενες δυσμενείς συνεργιστικές, συσσωρευτικές και άλλες επιπτώσεις των δραστηριοτήτων αυτών.

3. Η κατασκευή και η λειτουργία μονάδων υδατοκαλλιέργειας στο θαλάσσιο και παράκτιο περιβάλλον ή μονάδων μεταποίησης και εμπορίας αλιευμάτων στο χερσαίο περιβάλλον ή μονάδων υδατοκαλλιέργειας εσωτερικών υδάτων σε περιοχές κοντά σε λίμνες και ποτάμια, θα πρέπει να πραγματοποιείται σύμφωνα με την κείμενη περιβαλλοντική νομοθεσία και λαμβάνοντας κατάλληλα μέτρα για την προστασία των περιοχών του εθνικού σκέλους του Ευρωπαϊκού Δικτύου Natura 2000.

4. Τα κτίρια των παράκτιων επενδύσεων που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο του προγράμματος, θα πρέπει να ανταποκρίνονται, στο μέγιστο εφικτό βαθμό, στις αρχές της πράσινης δόμησης, της ελαχιστοποιημένης κατανάλωσης ενέργειας και της κυκλικής οικονομίας.

5. Στον σχεδιασμό των υποδομών και επενδύσεων σε παράκτιες ή υπεράκτιες περιοχές θα πρέπει να ενσωματώνεται μέριμνα ενίσχυσης της ασφάλειας ως προς την αποφυγή ατυχημάτων με επίπτωση στο περιβάλλον ή/και ελαχιστοποίηση των συνεπειών τους, με ειδικά μέτρα πρόληψης ατυχημάτων που θα μπορούσαν να προκαλέσουν περιβαλλοντική υποβάθμιση, καθώς και μέτρα για τον περιορισμό και την αποτελεσματικότερη δυνατή αντιμετώπιση των συνεπειών τους.

6. Σε σχέση με τις εγκαταστάσεις και δραστηριότητες του θαλάσσιου και παράκτιου τουρισμού, στο σχεδιασμό και τη λειτουργία των επενδύσεων που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο του προγράμματος, θα πρέπει να επιδιώκεται παράλληλη και ισορροπημένη ανάπτυξη όλων των τομέων της οικονομίας σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, διατηρώντας ταυτόχρονα την περιβαλλοντική δομή και την πολιτισμική ιδιαιτερότητα της κάθε περιοχής.

7. Με γνώμονα τη μείωση των επιπτώσεων της αλιείας επί του θαλάσσιου βυθού, των ευαίσθητων οικοσυστημάτων, αλλά και των μη εμπορεύσιμων ειδών, θα πρέπει να επιδιώκεται η βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας των αλιευτικών σκαφών και της επιλεκτικότητας των αλιευτικών εργαλείων, με στήριξη δράσεων εκσυγχρονισμού του αλιευτικού στόλου.

8. Για την ενίσχυση της περιβαλλοντικής συμβατότητας του κλάδου μεταποίησης και εμπορίας, θα πρέπει να ενθαρρύνονται ενέργειες που θα καλύπτουν απαιτήσεις ορθής περιβαλλοντικής πρακτικής και «πράσινων» μεθόδων παραγωγής, καθώς και σχετικών πιστοποιήσεων.

9. Η εφαρμογή των προτάσεων αντιμετώπισης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που διατυπώνονται στην ενότητα 7.4 της ΣΜΠΕ καθίσταται υποχρεωτική, εφόσον δεν έρχεται σε αντίθεση με τα παραπάνω.

B. Σε περιβαλλοντικές πρωτοβουλίες που αναπτύχθηκαν ή ενισχύθηκαν από το πρόγραμμα.

Η συλλογή και η επεξεργασία των παραπάνω στοιχείων θα πραγματοποιείται στην αρχή κάθε έτους από την έναρξη υλοποίησης του προγράμματος και τα αποτελέσματα θα αποτυπώνονται σε έκθεση περιβαλλοντικής παρακολούθησης, η οποία θα δημοσιοποιείται με ανάρτησή της στο διαδικτυακό τόπο της Αρχής Σχεδιασμού, δίνοντας παράλληλα τη δυνατότητα στο ενδιαφερόμενο κοινό να εκφράσει τις απόψεις του για το περιεχόμενο της έκθεσης.

Η εφαρμογή των προτάσεων περιβαλλοντικής παρακολούθησης που διατυπώνονται στην ενότητα 7.5 της ΣΜΠΕ καθίσταται υποχρεωτική, εφόσον δεν έρχεται σε αντίθεση με τα υπόλοιπα μέτρα που ορίζονται για την παρακολούθηση.